

Ο Φαρμάκης μεταβαίνων εἰς τὴν Ἠπειρὸν σύμφωνα με τὰς ἀδηγίας τῆς φιλικῆς ἑταιρίας διήλθεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος ἐμύσησε καὶ ἐκατήχησεν εἰς τὰς τῆς φιλικῆς ἑταιρίας ἐξέχοντα πρόσωπα τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶρε προπαρασκευάσει. Τὸν ἐπίσκοπον Σερρών καὶ μετέπειτα Πατριάρχην Κων/πόλεως Χρῆσανθον, τὸν μεγαλέμπορον Κύριακόν Κομπάρην μετέπειτα ἐνεργὸν μέρος καὶ ἐκ τῶν διευθυνόντων τὴν φιλικὴν ἑταιρίαν, τὸν ἐξ Ἀγρῶν πατριώτην Ἀρ. Σκανδάλην. Μεταξὺ τῶν κατηχηθέντων συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ πλοῦσιος ἐκ Σερρών θερμὸς πατριώτης καὶ Τραπεζίτης Ἐμμανουὴλ Παππίς τοῦ ὁποῖου τὴν βιογραφίαν θέλομεν διαπραγματευθῆ, παρεπιδημῶν τότε ἐν Κων/πόλει δι' ὑποθέσεις τοῦ καὶ μετέπειτα ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Χαλκιδικῆς.

Ἐκ τῶν γεγονότων αὐτῶν ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Φαρμάκης εὖρεν ἀναμφισβήτητον ἐπιρροὴν καὶ ὑπόληψιν μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ ὅτι ἀπήλασε βασιοῦ καὶ ὑπολήψεως εἰς τοὺς κύκλους τῶν φιλικῶν.

Ο Φαρμάκης παραμείνας ἐπιτι διάστημα ἐν Κων/πόλει, ἀνεχώρησε διὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος ἐνθα ἀφιχθεὶς προσέβη εἰς τὴν ἐναρξιν τῆς κατηχήσεως διαφόρων προσώπων ἐκ τοῦ ἱερομοναχικοῦ κλάδου τὰ ὁποῖα ἔκρινε κατάλληλα διὰ τὴν τοιαύτην μῆσιν.

Εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος εὐρίσκειτο τότε καὶ ὁ μετέπειτα ἕθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε'. Ὁ Πατριάρχης διακρινόμενος διὰ τὸ ἦθος καὶ τὸν πατριωτισμὸν τακτικώτατά μετέβαινε εἰς τὸ Ὅρος τὸσον διὰ μελέτας, ὅσον διότι τὸ περιβάλλον τοῦ Ἄθω ἦτο κατάλληλον διὰ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν μόλιωσιν τὰ ὁποῖα ζητοῦσι οἱ ἀνωτέρας ἡλικίας κληρικοί.

Τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ὁ Φαρμάκης ἐκατήχησεν εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ διὰ τὴν μῆσιν τῶν μάλλον καταλλήλων μοναχῶν καὶ κληρικῶν τῆς περιφέρειας καθὼς καὶ τὴν προστασίαν τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν ἀγῶνα ὅστις δὲν ἦτο μόνον ἐθνικὸς ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικὸς.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Αἱ ὥραι τοῦ πανικοῦ καὶ τῆς τρομοκρατίας ποῦ ἐπικολοῦθησαν εἰς τὴν Πόλιν μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τῶν πρώτων γεγονότων τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ Εἰκοσιένα, διαγράφονται μετὰ ζωηρότερα χρώματα, εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἀτρόμητου Μεσημβριανοῦ φιλικοῦ Κυριακοῦ Κομπάρη.

Ἀλλὰ μαζὴ μετὰ τὸ πολῦτιμον ἡμερολόγιον, περιεσώθησαν καὶ δύο χαρακτηριστικὰ ἐγγράφα ποῦ ἀφηγούνται τὴν φυγὴν καὶ τὴν διάσωσιν ἐπιφανῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν τῆς Πόλεως, ἀπὸ τοὺς δυναστείας τῶν σκληρῶν ὀργάνων τοῦ μαυνομένου τότε Σουλτάνου Μαχμούτ ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε νὰ θανατώσῃ δύο προθυπογενούς του καὶ ἵνα Σεῖχουλιολάμην, ὡς ὑπευθύνους καὶ τούτους διὰ τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τῶν ἀπίστων ραγιάδων.

Τῆς τελευταίας αὐτῆς τομηρᾶς ἀποφάσεως τὸ δικαιολογητικὸν ἀπαντάται εἰς τὸ Σουλτανικὸν φιδμάνι τῆς ἰδίας ἐποχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον γράφονται, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἑξῆς:

«... Ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἡ τολμη, καρτερὰ τῶν σπουδῶν καὶ ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους μου τῶν εὐδράντων καὶ τὰς ἀκολασίας. Ἐὰν προέβλεπον οἱ ἀπίστοι ἀντίστασιν ἰσχυρὰν, οὐδέποτε θ' ἀπετόλιον ὅσα ἐτόλμησαν!»

Κατὰ τὰς ἡμέρας, λοιπόν, τῶν σκληρῶν καὶ αἱματηρῶν μέτρων καὶ τοῦ ἐξοντωτικοῦ διωγμοῦ τῶν ὑπόπτων, ὁ Κομπάρης, μυστικὸς ἐντολοδόχος τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας, διετήρησεν ἀπόλυτον τὴν ψυχραιμίαν του. Καὶ εἰργάσθη, μετὰ τὸν τρόπον, νὰ σώσῃ ὅσα τὸ δυνατόν περισσότερους χριστιανούς τῆς Πόλεως. 13 Μαρτίου 1822

Μεταξὺ τοῦ ὄχλου, ποῦ εἶχεν ἐξεγερθῆ καὶ κατεσφατεῖν ἀδιακρίτως, εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰ σπίτια τοὺς ὑπόπτους, εἶχε διαδοθῆ ὅτι κάποιος Ἀποστόλης καὶ κάποιος Λευτέρης εἶχον ὑποκινήσει τὴν ἐπανάστασιν τῶν ἀπίστων. Καὶ ἡ διάδοσις αὐτῆ προήλθεν ἀπὸ τοὺς ἀμαθεστέρους φανατικούς, ποῦ ἀπολοιοῦσαν τὴν Φιλικὴν ἑταιρίαν, τοὺς ἀποστόλους τῆς καὶ τὴν ἐλευθερίαν μετὰ τὰ τρία φανταστικὰ πρόσωπα:

—Μπιρ Ἐτερλῆ, μπιρ Ἀποστόλ μπιρ Λευτέρη!

Ἐπὶ αὐτῶν:
—Ἐνας ἑταῖρος, ἕνας Ἀπόστολος καὶ ἕνας Λευτέρης!

Κατεδιώκοντο, ἔτσι, ἀπὸ τοῦ ὄχλου αὐτοῖ οἱ τρεῖς ἀνταρκετοὶ ἀρχιεπαναστάται. Καὶ κατεσφάζοντο χιλιάδες ἀθῶων, ποῦ ἐνομιζόντο ὅτι ἦσαν οἱ καταζητούμενοι. Ἐν τῷ μεταξὺ, ἤρχισεν ἀθρόα ἡ φυγὴ τῶν ἐπιφανῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν. Ἐκ τῶν πρώτων κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν τὴν σφαγὴν καὶ νὰ φέγον ἐγκαίρως ἀπὸ τὴν Πόλιν, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἡγεμό-

νος Σοῦταου. Ἐπειτα, οἱ Χατζεφῆδες, οἱ Σχινιάδες, ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, οἱ Σκαναβῆδες, οἱ Μάνοι καὶ πολυάριθμοι ἄλλοι.

Περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διέφυγεν ὁ περιφημὸς ἱεροκήρυξ Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων μαζὴ μετὰ ὀλίγα μέλη τῶν οἰκογενειῶν Μουρούζη καὶ Μαυροκορδάτου, διηγείται ἀκόλουθον ὁμολογητικὸν ἐγγράφον τῶν διασωθέντων:

«Διὰ τοῦ παρόντος ὁμολογοῦμεν οἱ ὀπογεγραμμένοι, ὅτι ὁ κύριος Κυριακὸς Κομπάρης, Γρασι κὸς τὸ γένος, τίμος ἡμιπορὸς ὑπὸ τὴν αὐστριακὴν προστασίαν, κατοικῶν πρὸ πολλῶν χρόνων εἰς Γαλατὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κινούμενος ἀπὸ ζῆλον φιλογενεῖας διατύρον, συνέειργεν εἰς σωτηρίαν καὶ διαφυγὴν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς θηριαδίας, ἄλλους μὲν ἀποκρύψας πρότερον εἰς ἰδιαιτέρην οἰκίαν, ἄλλους δὲ καὶ ἀμέσως ἐμὲ ἀρκασάς εἰς διάφορα πλοῖα καὶ ἐπιστατήσας μετὰ κίνδυνον τῶν κτημάτων του καὶ τῆς ζωῆς του, ἕως οὗ διεσώθημεν εἰς τὸ φιλανθρωπώτατον ἀστυν τῆς κρατικῆς ρωσικῆς προστασίας...»

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ ἐγγράφον, ποῦ συνετάχθη εἰς τὴν Ὀδησον, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1822, φέρει τὰς ὑπογραφάς: Εὐφροσύνη Μουρούζη, Πρίγκηψ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος «ιεροκήρυξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμηνικὸν Θρόνον Ὀρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἑσκλησιῶν», Μαρία Δόμνα Μαυροκορδάτου, Ραλλοῦ Μουρούζη, Ρωξάνδρα Μουρούζη καὶ Ἱεραπόλεως Φιλόθεος.

Περιεσώθη ὁμοῦ καὶ δεύτερον ὁμολογητικὸν ἐγγράφον, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 Ἰανουαρίου 1822, συντεταγμένον εἰς τὴν Ὀδησον καὶ φέρει πολλὰς ὑπογραφάς Ἑλλήνων προσφύγων ποῦ ἐσώθησαν ἀπὸ τῶν φλογερῶν φιλικῶν Κυριακῶν Κομπάρη.

Ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ προκύπτει ὅτι τρία ἐν συνόλω καράβια ἐχρησιμοποίηθησαν ὑπὸ τοῦ Κυριακοῦ Κομπάρη διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν ποῦ ἐξήτησαν τὴν προστασίαν του, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς τρομοκρατίας. Τὰ καράβια αὐτὰ ἦσαν: τοῦ Ἀντωνίου Πεταλά Μαράτου, μετὰ σμῆναν ρωσικὴν καὶ μετὰ εἰρηγὰς ἐξήτων' τοῦ Παναγῆ Καλλιγὰ μετὰ σμῆναν ρωσικὴν καὶ μετὰ εἰρηγὰς ἐκατὸν σαράντα μίαν' καὶ τοῦ Ἀντωνίου Νικολίτζ μετὰ σμῆναν αὐστριακὴν καὶ μετὰ εἰρηγὰς ἐκατὸν ἐνδεκα».

Εἰς τὸ ἐγγράφον προστίθεται καὶ ἡ ἐνδιαφέρουσα πληροφορία ὅτι ὁ Κομπάρης δὲν ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Πόλιν παρὰ μόνον ὅταν τὸν ἐπρόδωσαν διὰ τὰς φυγαδευσεις αὐτὰς, ὅποτε καὶ παρέλαβε τὴν οἰκογενειάν του καὶ κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ μαζὴ τῆς εἰς τὴν Ρωσίαν.

Δ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

